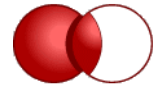

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 221632, www.saifbih.ba, e-mail: urevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR-026-6;016-2/03

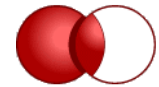
**IZVIJEŠĆE/IZVJEŠTAJ
O REVIZIJI FINACIJSKIH/FINANSIJSKIH IZVJEŠĆA/IZVJEŠTAJA
na dan 31.prosinca/decembra 2002.godine**

OPĆINA KUPRES

Sarajevo, prosinac/decembar 2003. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU BUDŽETA-PRORAČUNA U FBiH
SARAJEVO

Ložionička 3, 71 000 Sarajevo, Tel/Fax: ++ 387 (0) 33 221632, www.saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

OPĆINSKOM VIJEĆU OPĆINE KUPRES
MENADŽMENTU OPĆINE KUPRES

IZVJEŠĆE REVIZORA

1. Obavili smo reviziju finansijskih izvješća općine Kupres iskazanih na dan 31.12.2002. godine. Za ova izvješća odgovoran je menadžment općine Kupres. Naša odgovornost svodi se na *izražavanje mišljenja* o tim finansijskim izvješćima temeljem provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, u skladu sa Zakonom o reviziji proračuna/budžeta u FBiH («Sl. novine F BiH» 48/99), INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da pruži razumno uvjerenje o tome ima li u finansijskim izvješćima značajnih pogrešaka, kao i da li su finansijske transakcije izvršene u skladu sa zakonskim propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji potkrepljuju iznose i objave u finansijskim izvješćima. Revizija je takođe obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela i vrednovanje sveukupne prezentacije finansijskih izvješća kao i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da je provedena revizija pouzdani osnov za izražavanje našeg mišljenja.
3. Ne iskazujemo mišljenje o početnim stanjima 01.01.2002. godine, budući da nismo obavili reviziju finansijskih izvješća za 2001. godinu.
4. Po našem mišljenju finansijska izvješća općine Kupres na dan 31.12.2002. godine, ***u cjelini ne pokazuju istinit i fer pregled poslovanja ove općine.*** Finansijska izvješća u cjelini netočno su prikazana zbog:
 - **Nije uspostavljen sustav Interne kontrolne niti je vršen računovodstveni nadzor finansijskih transakcija radi provjere jesu li izvršene sukladno sa zakonskim propisima i da li postoji vjerodostojna računovodstvena dokumentacija,**
 - **Neprijemljivanje računovodstvenih propisa u svezi sa popisom sredstava i njihovih izvora, radi usklađivanja stanja u knjigovodstvu sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom,**
 - **Finansijska izvješća i knjigovodstvene evidencije ne predstavljaju točan i potpun prikaz sredstava, obveza, prihoda, rashoda, a time i iskazanog proračunskog deficita,**
 - **Nepridržavanje zakonskih propisa o proračunu; trošenje sredstava javnih prihoda mimo iznosa utvrđenih Proračunom (prekoračenje od 17-370 %), kao i neizvršeno uravnoteženje Proračuna, u toku godine, zbog neostvarenih planiranih prihoda,**

- Više iskazanih prihoda za iznos 216.166,00 KM i manje iskazanih rashoda za plaće 10-12/2002. godine koje su isplaćene u 2003. godini u neto iznosu 64.979,00 KM što sa propisanim porezima i doprinosima iznosi bruto 109.795,00 KM,
- Isplata neto plaća u toku 2002. godine od 213.546,00 KM vršena je bez obračuna i uplate propisanih doprinosa i poreza. Na ovaj način, manje je uplaćeno doprinosa za MIO, Zdravstvo, Osiguranje od neuposlenosti te Poreza na plaće, u ukupnom iznosu od 147.282,68 KM,
- Isplata naknada po ugovorima o djelu, takođe je vršena bez obračuna i uplate propisanih poreza,
- Nepotpuna primjena Uredbe o postupku nabave roba, vršenju usluga i ustupanju radova.

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl.oec.

Generalni revizor

mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

**IZVJEŠĆE O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA
za 2002.godinu
OPĆINE KUPRES**

1 UVOD

Na osnovu ovlaštenja, a u skladu sa Zakonom o reviziji proračuna/budžeta u F BiH obavljena je revizija finansijskih izvješća i usklađenosti poslovanja sa zakonskim propisima za 2002. godinu općine Kupres.

Revizija se provodi prvi put od strane Ureda za reviziju proračuna/budžeta u F BiH, a predmet revizije su finansijska izvješća za 2002. godinu kao i izvršene finansijske transakcije, uključujući procjenu usklađenosti sa primjenjenim zakonima i propisima.

Neposredan uvid u dokumentaciju i knjigovodstvene evidencije radi prikupljanja dokaza za iznošenje revizijskog mišljenja izvršen je u periodu od 11.11. do 23.12.2003. godine, sa prekidima, u prostorijama Općine uz nazočnost ovlaštenih predstavnika.

Reviziju su obavili revizori Ureda za reviziju proračuna/budžeta u F BiH i to:

- Vedranka Gadžić,dipl.oec.
- Husref Gazibegović,dipl.ecc.

2 OPĆI PODACI

Općina Kupres počela je funkcionirati 1996. godine putem Prelaznog Općinskog vijeća temeljem Ustava F BiH («Sl.novine F BiH» broj 1/94 i 13/97), Ustava Hercegbosanske županije (Narodne novine «HBŽ» broj 3/96) i Zakona o lokalnoj samoupravi (Narodne novine «HBŽ» broj 4/98). Općinsko vijeće općine Kupres na sjednici održanoj 09.rujna 1998.godine donijelo je Statut općine Kupres objavljen u Službenom glasniku općine Kupres broj 3/99.

Ukupna površina Općine iznosi cca 62.000 ha, a broj stanovnika cca 4.800 sa tendencijom njegovog povećanja stvaranjem uvjeta za povratak.

Zakonodavnu vlast u Općini obavlja Općinsko vijeće koje ima 17 vijećnika, a izvršnu vlast obnaša Općinski Načelnik.

Općina je pravna osoba sa sjedištem u Kupresu, ulica Vukovarska broj 2. Poslovni prostor koji trenutno koristi općinska administracija je vlasništvo Općine, (prema izjavi odgovorne osobe).

Obavljanje poslova uprave i samouprave iz nadležnosti općine vrši Općinski Načelnik putem općinskih odjela i to:

- odjel opće uprave,
- odjel gospodarstva,
- odjel graditeljstva i prostornog uređenja,
- odjel geodetskih i imovinsko-pravnih poslova,
- odjel društvenih djelatnosti,
- odjel financija,
- odjel obnove i razvitka.

U općinskoj administraciji sa 31.12.2002. godine bilo je ukupno uposlono 29 djelatnika.

3 CILJ REVIZIJE

Cilj revizije je:

- o da se ispituju računi i finansijska izvješća općine Kupres kako bi se steklo razumno uvjerenje da li su isti u svim značajnim iznosima realno i objektivno predstavljeni, cjeloviti i valjani, da li su sve radnje oko utroška javnog novca pravilno poduzete, dovršene, plaćene i registrovane kao i usaglašene sa važećom regulativom.
- o ocjena računovodstvenog sustava, a posebno ocjena sustava internih kontrola, da li su prikladno postavljene i da li funkcioniraju i da li su sposobne za otkrivanje značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvješćima.
- o davanje preporuka za dalji rad sa posebnim naglaskom na zakonitom i transparentnom trošenju proračunskih sredstava i ekonomičnoj uporabi imovine uz neovisan i efikasan rad interne kontrole.

4 NALAZI I PREPORUKE

4.1 Usklađenost sa zakonskim propisima

Tokom revizije finansijskih izvješća za 2002. godinu, uočili smo da Općina nije postupila sukladno važećim propisima i to:

- o Nedosljedna primjena Zakona o porezu na plaće i Uputstva o načinu obračunavanja i plaćanja poreza na plaću, Zakona o doprinosima na plaće te Uputstva o načinu obračunavanja i plaćanja doprinosa. Prilikom isplate plaća, Općina nije vršila obračun i uplatu propisanih poreza i doprinosa. Na isplaćene naknade po ugovorima o djelu kao i ostale naknade, nisu obračunati i uplaćeni propisani porezi.
- o U svom poslovanju općina Kupres nije dosljedno primjenjivala Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika u organima uprave u F BiH i druge propise koji reguliraju tu oblast. Obavljanje nekih poslova iz nadležnosti uprave i samouprave vršeno je na osnovu ugovora o djelu što nije u skladu sa čl. 18. citiranog zakona.
- o U postupku nabave roba, usluga i ustupanju radova općina Kupres nije u cijelosti postupila u skladu sa odredbama Uredbe o postupku nabave roba, uslugama i ustupanju radova. Samo u nekim slučajevima proveden je djelomični postupak odabira najpovoljnijeg ponuđača.
- o Knjigovodstvene evidencije, odnosno iskazivanje poslovnih događaja nije rađeno u skladu sa Uredbom o računovodstvu proračuna/budžeta u F BiH i Pravilnika o knjigovodstvu proračuna/budžeta F BiH pa su tako poslovne promjene iskazivane na neodgovarajućim računima, čime je pouzdanost knjigovodstvenih evidencija i računovodstvenih iskaza značajno dovedena u pitanje.
- o Neprimjenjivanje računovodstvenih propisa u svezi sa popisom sredstava i njihovih izvora radi usklađivanja stanja u knjigovodstvu sa stvarnim stanjem utvrđenim popisom.
- o Pogrešna primjena Zakona o proračunima/budžetima u F BiH i Uredbe o računovodstvu proračuna u F BiH iskazivanjem prihoda proračuna koji nisu javni prihod i manjim iskazivanjem rashoda obračunskog razdoblja suprotno načelu modificiranog nastanka događaja.

Preporuka menadžmentu

- **Preporučuje se menadžmentu da dosljedno primjenjuje zakonske propise, podzakonske i opće akte sa posebnim naglaskom na navedene zakone-propise.**

4.2 Menadžment i sustav internih kontrola

Provedena revizija finansijskih izvješća i transakcija općine Kupres pokazala je da interna kontrola nije uspostavljena, a ne funkcionira ni računovodstveni nadzor, za što je odgovoran menadžment općinske uprave.

Kada govorimo o sustavu internih kontrola, tu prije svega, mislimo na primjenu zakonskih propisa i internih pravila ponašanja za sve uposlene djelatnike u obavljanju poslova općinske administracije čime se osigurava veća efikasnost u radu, usklađenost poslovanja sa zakonskim propisima i pouzdanost financijskog izvještavanja.

U tu svrhu menadžment nema procedure za značajna područja poslovanja koja treba urediti kao: računovodstveni nadzor knjigovodstvene dokumentacije i financijskih transakcija, reguliranje troškova reprezentacije, postupak nabave materijala i usluga, pravila za date grantove i drugo.

Preporuka menadžmentu

- **Menadžment treba da uspostavi funkciju interne kontrole kao skup postupaka kojih će se pridržavati svi uposleni u svrhu postizanja ciljeva na području:**
 - **efikasnog poslovanja i transparentnog trošenja sredstava javnih prihoda,**
 - **pouzdanog financijskog izvještavanja,**
 - **i usklađenosti sa zakonskim propisima.**

4.3 Donošenje i izvršenje Proračuna

4.3.1 Izrada i donošenje proračuna općine Kupres

Proračun općine Kupres usvojen je 09.04.2002. godine od strane Općinskog vijeća, i isti je objavljen u Službenom glasniku općine Kupres broj 6. Prema prezentiranom Proračunu za 2002.godinu Proračun/Budžet je usvojen sa uravnoteženim prihodima i rashodima u iznosu od 1.258.091,00 KM. U strukturi rashoda planirano je pokriće viška rashoda iz prethodne godine u iznosu od 170.243,00 KM. Navedeni iznos nije iskazan u knjigovodstvenim evidencijama za 2001.godinu odnosno nije prenešen u 2002. godinu što govori o nepouzdanosti podataka iz knjigovodstvenih evidencija i financijskih izvješća iz ranijih godina.

Do usvajanja proračuna financiranje se vršilo na temelju privremene odluke o financiranju, što je u skladu sa Zakonom o proračunima/budžetima u F BiH («Sl. novine F BiH broj 20/98»).

U revidiranoj godini, iako se predviđeni prihodi nisu ostvarivali u očekivanom iznosu, Načelnik općine nije dao prijedlog o smanjenju proračuna, odnosno o uravnoteženju proračunskih prihoda i rashoda, iako je o ovoj obvezi obaviješten od strane Pomoćnika načelnika za financije. Obveza uravnoteženja proračuna u toku godine sniženjem predviđenih izdataka (ili pronalaženjem novih prihoda), kada se ne ostvaruju planirani prihodi, propisana je u članku 8. Zakona o proračunima/budžetima u F BiH. Na smanjeni priliv prihoda Općine djelomično je utjecala i Izmjena Zakona o pripadnosti javnih prihoda Hercegbosanske županije (Narodne novine HBŽ broj 3/02).

Preporuka menadžmentu:

- **U postupku donošenja, praćenja i izvršenja Proračuna pridržavati se odredaba koje su propisane Zakonom o proračunima/budžetima u F BiH.**

4.3.2 Prihodi i primici

Iskazani prihodi Proračuna Općine u 2002. godini iznose 1.031.020 KM i za 18,05% su manje ostvareni u odnosu na plan proračuna/budžeta što govori o nerealnom planiranju prihoda.

Uvidom u knjigovodstvene evidencije i drugu dokumentaciju te računovodstvene iskaze: Račun prihoda i rashoda i Godišnji iskaz o izvršenju proračuna, utvrdili smo da je u iskazanim prihodima (tekuće potpore grantovi) prikazan i iznos od 216.166 KM. Navedeni iznos je dana 13.03.2002.godine uplaćen od strane Hypo Alpe Adria banke u korist računa Općine kod LT komercijalne banke Livno na ime navodnog potraživanja od Glumina banke d.d. Mostar. Naime, poslovni prostor čiji je vjerojatni vlasnik Privredna banka d.d. Sarajevo, a kojim je raspolagala općina Kupres prodat je Glumina banci d.d. Mostar za 332.568,28 DEM (ugovor o prodaji nije prezentiran). Nakon pokretanja postupka likvidacije nad Glumina

bankom dd Mostar, Načelnik općine Kupres dao je pismenu izjavu kojom se izražava spremnost Općine da se gore iskazano potraživanje naplati od Hypo Alpe Adria banke uz diskont od 35% što iznosi 216.166 KM. Navedena sredstva nisu prihod Proračuna općine Kupres zbog nepostojanja dokaza o vlasništvu Općine nad pomenutom zgradom, odnosno dijelom zgrade kao poslovnim prostorom koji je predmet sporne kupoprodaje sa Glumina bankom.

U prilog ovih konstatacija ističemo potpisani Ugovor od 03.07.2003.godine između općine Kupres kao kupca i Privredne banke d.d.Sarajevo kao prodavca navedenog poslovnog prostora, kojim je poslovni prostor u ulici Splitska 8.(opisan u članku 2 Ugovora) prodat za 240.000 KM. Prema izjavi odgovorne osobe za financije u Općini, obveza kupca nije izmirena do kraja 2003.godine niti je evidentirana u knjigovodstvu do dana obavljanja revizije.

Struktura ostvarenih (iskazanih) prihoda i primitaka u odnosu na planirano Proračunom je slijedeća:

Red.br.	IZVORI PRIHODA	Planirano u 2002. god	Iskazano u 2002. god.	Odstupanje	Indeks
1	A. POREZNI PRIHODI	431.733	389.219	-42.514	90,15
1.1	Porez na dobit pojedinca	4.580	2.516	-2.064	54,93
1.2.	Porez na dobit poduzeća	14.684	-	-14.684	-
1.3	Porez na plaće i radnu snagu	135.542	56.119	-79.423	41,40
1.4	Porez na imovinu	38.878	92.502	+53.624	237,92
1.5	Porez na prodaju dobara i usluga	213.664	222.912	+9.248	104,32
1.6	Ostali porezi	24.385	15.170	-9.215	62,21
2	B. NEPOREZNI PRIHODI	440.180	197.463	-242.717	44,85
2.1	Prihodi od imovine	26.000	0	-26.000	0
2.2	Administrativne općinske pristojbe	13.000	14.926	+1.926	114,81
2.3	Općinske sudske naknade	6.000	150	-5.850	
2.4	Općinske komunalne naknade	50.000	36.054	-13.946	2,50
2.5	Ostale proračunske naknade	183.980	0	-183.980	0
2.6	Posebne naknade i pristojbe1	161.200	115.446	-45.754	71,61
2.7	Prihodi od pružanja javnih usluga	-	30.887	30.887	0
3	C. POTPORE (GRANTOVI)	386.178	444.338	+58.160	115,06
3.1	Tekuće potpore	386.178	444.338	+58.160	115,06
	UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	1.258.091	1.031.020	-227.071	81,95

Ako se ima u vidu nepravilno iskazivanje prihoda na poziciji tekućih potpora u iznosu od 216.166 KM onda su tekuće potpore ostvarene u iznosu od 228.172 KM što je za 158.006 KM manje od planiranog proračuna, sa indeksom 59,08.

Korekcijom prethodne kategorije prihoda mijenja se ukupan iznos ostvarenih prihoda i primitaka tako da iznosi 814.854 KM što je manje za 443.237 KM od Proračunom planiranih prihoda. Indeks ostvarenih prihoda i primitaka u odnosu planirane je 64,76.

Prihodi i primici općina regulirani su Zakonom o pripadnosti javnih prihoda na nivou F BiH i Hercegbosanske županije.

Uplata javnih prihoda razrađena je Pravilnikom a o načinu uplate javnih prihoda proračuna i vanproračunskih fondova, na teritoriji F BiH («Sl. novine F BiH» 60/01, 17/02, 27/02).

Naplaćene javne prihode putem depozitnog računa HBŽ raspodjeljuje Proračun Županije prema Zakonu o pripadnosti javnih prihoda. O visini ili vrsti naplaćenih prihoda Županije, sa rasporedom i uplatom na općinske račune proračunana, Županija dostavlja općinama Izvješće (obrazac B2) mjesečno i kumulativno za godinu.

Revizijom smo utvrdili da obrazac B2 za period 01.01.-31.12.2002. godine pokazuje da je ovoj općini raspoređeno javnih prihoda u ukupnom iznosu od 423.118 KM, dok je u knjigovodstvu Proračuna Općine iskazan ukupan iznos javnih prihoda (poreznih i neporeznih) od 586.682 KM. Prema obrazloženju odgovorne osobe za financije Proračuna Općine razlika od 163.564 KM odnosi se na evidentirane proračunske prihode koji su naplaćeni izravno na račun Proračuna Općine.

Preporuka menadžmentu

- **Potrebna je veća suradnja sa Riznicom–Proračunom Županije oko raspodjele i evidentiranja javnih prihoda tako da izvješće o naplaćenim i raspoređenim sredstvima odgovara evidentiranim prihodima u Općini po ovom osnovu.**

Porezni prihodi

Porezni prihodi naplaćeni su u iznosu od 389.219 KM, što je 90,15% od planiranog. Općina nije imala izravan utjecaj na ostvarenje ovih prihoda obzirom da se uplata prihoda po osnovu poreza vrši na propisane uplatne račune kod odabrane depozitne banke, a Županijska riznica vrši raspored tako prikupljenih prihoda, na osnovu Zakona o pripadnosti javnih prihoda Županije.

Neporezni prihodi

Ove prihode Općina je planirala u iznosu od 440.180 KM, a naplatila u iznosu od 197.463 KM ili 44,85 % od planiranih.

Osnov za naplatu ovih prihoda su općinske odluke koje su donesene od strane Općinskog vijeća kojima je određena cijena naknada (opće komunalne naknade, komunalne i građevinske pristojbe administrativno-općinske pristojbe).

4.3.3 Rashodi

Prema finansijskim izvješćima koje je objavila finansijska služba općine Kupres, u 2002. godini iskazani su ukupni rashodi od 1.186.969 KM.

Sredstva Proračuna su utrošena za slijedeće:

Redni broj	RASHODI	Plan za 2002 god.	Izvršeno u 2002. god	Odstupanje	Indeks
1	A. Tekući rashodi	1.007.848	1.186.969	+179.121	117,8
1.1	Plaće i naknade	242.000	333.989	+91.989	138,01
1.1.1	Bruto plaće i naknade	135.000	314.712	+179.712	233,12
1.1.2	Naknade troškova uposlenih	107.000	19.277	-87.723	18,01
1.2	Doprinos poslodavca	87.000	78.992	-8008	90,80
1.3	Izdaci za materijal i usluge	301.358	363.656	+62.298	120,70
1.3.1	Putni troškovi, dnevnice i reprezent.	10.000	46.929	+36.929	469,29
1.3.2	Izdaci za energiju	34.533	28.000	-6.533	81,08
1.3.3	Izdaci za komunalne usluge	3.080	5.422	+2.342	176,03
1.3.4	Nabava materijala	10.000	96.521	+86.521	965,21
1.3.5	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	30.385	35.912	+5.527	118,18
1.3.6	Unajmljivanje imovine i opreme	-	-	-	-
1.3.7	Izdaci za tekuće održavanje	91.080	6.534	-84.546	7,17
1.3.8	Izdaci osiguranja i bankarskih usluga	2.280	1.904	-376	83,50
1.3.9	Ugovorene usluge	120.000	142.434	+22.434	118,69
1.4	Tekući grantovi	377.490	410.332	+32.842	108,70
1.4.1	Grantovi drugim razinama vlasti	10.000	4.463	-5.537	44,63
1.4.2	Grantovi pojedincima	74.290	99.009	+24.719	133,27
1.4.3	Grantovi neprofitnim organizacijama	293.200	226.342	-66.858	77,19
1.4.4	Subvencije javnim poduzećima	-	51.660	+51.660	-
1.4.5	Grantovi privatnim poduzećima	-	28.858	+28.858	-
1.5	Izdaci za kamate i ostale naknade	-	-	-	-
1.5.1	Kamate na domaće pozajmljivanje	-	-	-	-
2	B. Kapitalni izdaci	80.000	0	-80.000	-
2.1	Izdaci za nabavku trajnih sredstava	80.000	0	-80.000	-
2.2	Rekonstrukcija i investiciono održavanje	-	-	-	-
3	C. Tekuća rezerva	-	-	-	-
	UKUPNI RASHODI	1.087.848	1.186.969	+99.121	109,11
	Višak rashoda nad prihodima	170.243	155.943		

Prezentirani iznosi su podaci koje je objavila općina Kupres u finansijskim izvješćima, iz kojih je vidljivo da je Općina više potrošila nego što je planirano Proračunom za 155.949 KM. Međutim, uvećano za neosnovano utvrđeni prihod u iznosu od 216.166 KM Općina je više potrošila iznos od 372.115 KM.

Treba imati u vidu i neevidentirane rashode iz osnova bruto plaća za listopad, studeni i prosinac 2002.godine u ukupnom iznosu od 109.795 KM onda višak rashoda nad prihodima na dan 31.12.2002.godine po navedenim osnovama iznosi 481.910 KM. Navedeani iznos ne sadrži ostale (eventualne) obveze za koje nisu terećeni rashodi u 2002.godini, a dokumentacija nam nije bila dostupna.,

Prema podacima iz finansijskih izvješća prekoračenja kod slijedećih pozicija iznose:

Bruto plaće i naknade	179.712 KM
Putni troškovi,dnevnice i reprez.	36.929 KM
Izdaci za komunalne usluge	2.342 KM
Nabava materijala	86.521 KM
Izdaci za usluge prijevoza i goriva	5.527 KM
Ugovorene usluge	22.434 KM
Grantovi pojedincima	24.719 KM
Subvencije javnim poduzećima	51.660 KM
Grantovi privatnim poduzećima	28.858 KM.

Revizijom smo utvrdili da su navedena prekoračenja rezultat većeg trošenja na pojedinim pozicijama, **ali i neodgovarajućeg knjigovodstvenog evidentiranja** što će biti obrađeno kod pojedinih vrsta rashoda.

Ponovo ističemo da knjigovodstvene evidencije ne predstavljaju točan i potpun prikaz sredstava,obveza,prihoda,rashoda,a time i iskazane razlike prihoda i rashoda,u ovom slučaju proračunskog deficita.

Preporuka menadžmentu:

- **Proračun je potrebno realno planirati i redovno pratiti izvršenje prihoda, a rashodi mogu nastati samo ako su planirani Proračunom sukladno Zakonu o proračunima/budžetima u F BiH.**
- **Evidentiranje proračunskih transakcija vršiti u skladu sa Uredbom o računovodstvu proračuna/budžeta u F BiH (Sl.novine F BiH broj 47/98) na način koji je uređen Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna/budžeta u F BiH (Sl.novine F BiH broj 56/02-prečišćeni tekst).**

Značajnosti kod trošenja proračunskih sredstava

4.3.3.1 Bruto plaće i naknade

U finansijskim izvješćima (obrazac PR i GIB.) bruto plaće i naknade iskazane su u iznosu od 314.712 KM, a u obrascu Posebni podaci o plaćama i broju uposlenih bruto plaće i naknade iznose 412.982 KM. Uvidom u glavnu knjigu utvrđeno je da su ovi rashodi iskazani u iznosu od 412.618 KM. Navedeni iznos odnosi se na neto plaću, porez na plaću i doprinos na teret uposlenih i naknade troškova uposlenih, iako propisana finansijska izvješća zahtijevaju odvojeno iskazivanje plaća i naknada od naknada zaposlenih.

Iskazana neslaganja podataka iz knjigovodstvenih evidencija i podataka u finansijskim izvješćima posljedica su neodgovarajućeg rada na knjigovodstvenim evidencijama i sastavljanju finansijskih izvješća.

Revizijom načina obračuna plaća utvrđene su značajnije nepravilnosti. Prije svega, plaće nisu isplaćivane u skladu sa propisima, odnosno isplaćivane su bez obračuna i uplate propisanih poreza i doprinosa. Tako su u 2002. godini isplaćene neto plate za period prosinac 2001.- rujan 2002. godine u iznosu od 214.004 KM, bez obračuna poreza i doprinosa. Neto plaće su se isplaćivale u gotovini preko blagajne.

Razlozi koji su navedeni od strane kontaktiranih osoba za ovakav način isplate jesu u nedostatnosti novčanih sredstva.

Obračun plaća za listopad, studeni i prosinac 2002. godine nije izvršen u revidiranoj godini. Evidentiranje ovih isplata **nije izvršeno** u skladu sa Uredbom o računovodstvu budžeta/proračuna F BiH i Pravilnikom o knjigovodstvu. Ovakav način iskazivanja nije u skladu sa zakonskim propisima, a u izvješćima prezentiranim Općinskom vijeću i godišnjim finansijskim izvješćima nije izneseno realno stanje.

Osnovica za isplatu plaća iznosi 100 KM, a koeficijenti vrijednosti pojedinih radnih mjesta utvrđeni su bez prethodnog usaglašavanja sa Zakonom o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji BiH.

Pravilnik o plaćama i drugim osobnim primanjima nije donešen. Revizorskom timu dat je na uvid Nacrt Pravilnika o unutarnjem ustroju, sistematizaciji radnih mjesta i plaćama uposlenih u službama za upravu općine Kupres sa zaključcima Općinskog vijeća kojim se ovaj akt vraća na ponovnu doradu i usklađivanje, što je objavljeno u Službenom glasniku općine Kupres.

Napominjemo da je nalogom za knjiženje sa 31.12.2002.godine izvršen orijentacioni obračun poreza i doprinosa na isplaćene plaće (u 2002.) u ukupnom iznosu od 176.076 KM terećenjem rashoda i iskazivanjem obveza za poreze i doprinose, bez sačinjene specifikacije pojedinačnih obveza. Ove obveze nisu ni analitički iskazane u knjigovodstvenoj evidenciji niti izmirene do dana obavljanja revizije.

Ističemo da obračun i uplata poreza za obrazovanje i kulturu od 15 %, koji je uveden Županijskim propisom nije sukladan čl. 9. Zakona o pripadnosti javnih prihoda u F BiH. Ova konstatacija ima svoje uporište i u presudi Ustavnog suda F BiH objavljenoj u «Sl. novinama F BiH» broj 13/03.

Preporuka menadžmentu:

- Na isplaćene plaće izvršiti obračun i uplatu propisanih doprinosa i poreza.
- U narednom periodu poštivati propise za poreze i doprinose prilikom obračuna i isplate plaća, sukladno Zakonu o porezu na plaću i Zakonu o doprinosima;
- Prilikom donošenja Rješenja o plaći u potpunosti primjenjivati Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u F BiH.

4.3.3.2 Naknade troškova uposlenih i skupštinskih zastupnika

Za ovu vrstu troškova u 2002 godini isplaćeno je ukupno 19.277 KM.

Na ovoj poziciji evidentirane su isplate naknada na ime toplog obroka, isplate političkim strankama i isplate općinskim vijećnicima.

Za naknade općinskim vijećnicima vršene su isplate u 2002. godini većinom iz blagajne u skladu sa aktom općinskog vijeća, ali na ove isplate nije obračunat ni plaćen pripadajući porez (porezi).

Što se tiče isplata prema uposlenim u upravnim službama općine, nije se isplaćivala naknada na ime toplog obroka za prisutnost na radu za 2002. godinu. Međutim, u 2002 godini izvršena je isplata toplog obroka za mjesec rujan i listopad 2001. godine čime je narušeno načelo modificirane aktualne osnove, u 2001. godini, jer su terećeni rashodi 2002. godine, a odnose se na 2001. godinu.

Uvidom u dokumentaciju utvrdili smo da je izvršena isplata naknada za pomoć u slučaju smrti u iznosu od 2.124 KM i iznosu od 2.859 KM bez prethodno donijete odluke o ovakvim isplatama. Ove isplate nisu adekvatno evidentirane u knjigovodstvu.

Naknade troškova uposlenih u općinskim službama nisu planirane pojedinačno po vrstama pa je nemoguće i pratiti njihovo izvršenje.

Preporuka menadžmentu:

- U narednom periodu planiranje naknada uposlenih vršiti pojedinačno i urediti internim pravilima njihovo korištenje, a isplatu vršiti uz obračun i uplatu pripadajućeg poreza propisanog Zakonom o porezu na plaće.
- Kod evidentiranja finansijskih transakcija poštivati Standardne proračunske klasifikacije i Kontni plan proračuna, kako je uređeno Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna/budžeta u F B i H.

4.3.3.3 Izdaci za materijal i usluge

Ukupni troškovi u revidiranoj godini za materijal i usluge iznose 363.656 KM, a obuhvataju troškove putovanja, dnevnica i reprezentacije, izdatke za komunalne usluge, prijevoz i gorivo, nabavku materijala i ugovorene usluge čiji pojedinačni iznosi su navedeni u tabelarnom pregledu rashoda.

Revizijom ove vrste troškova utvrđeno je da se više trošilo nego što je bilo odobreno od strane općinskog vijeća prilikom usvajanja proračuna i to: kod troškova za službena putovanja, kod izdataka za komunalne usluge, nabavku materijala, kod izdataka za usluge prijevoza i goriva, kao i ugovorene usluge.

Na drugim pozicijama manje se trošilo od dozvoljenog tako da ukupno odobreni troškovi za ovu namjenu prekoračeni su za 20,70 %. **Međutim, ovakve isplate nisu u skladu sa propisima jer bez prethodne suglasnosti općinskog vijeća isplate se ne mogu vršiti bez preraspodjele unutar predviđenih pozicija.**

Na troškovima materijala i usluga iskazani su troškovi koji bi trebali biti uređeni internim pravilima, jer opravdanost istih to zahtijeva. To se posebno odnosi na iskazane troškove nabave materijala, putne troškove, dnevnice i reprezentaciju, troškove telefona, troškove goriva.

Rashodi reprezentacije iskazani su u iznosu od 28.006 KM, putni troškovi u iznosu od 16.333 KM, a troškovi prenočišta u iznosu od 2.590 KM. Proračunom na ime putnih troškova, dnevnica i reprezentacije planiran je iznos od 10.000 KM. Općina nije regulirala visinu, uvjete i ovlaštenja za korištenje sredstava reprezentacije. Prilikom obračuna putnih troškova, revizorski tim je metodom uzorka utvrdio da u slučajevima kada je službeno putovanje trajalo od 8-12 sati obračunata je puna umjesto pola dnevnice, što nije u skladu sa Uredbom o naknadama za putne troškove («Sl. nov. FBiH « broj 18/96 i 49/00).

Provedena revizija pokazala je da se nabava materijala i usluga nije dosljedno radila u skladu sa Uredbom o postupku nabave roba, uslugama i ustupanju radova , što je propisana obveza kod trošenja proračunskih sredstava za ove namjene, odabirom najpovoljnijeg ponuđača , čime se postiže racionalnije i transparentno trošenje sredstva poreznih obveznika.

Tako npr. prema ugovoru sa «ZB Mihaljević» d.o.o. Kupres od 15.11.2001. godine, naknada za održavanje ulica i puteva iznosi 54.152 KM sa plaćanjem u pet obroka, a naknada za povremeno čišćenje ulica po nalogu naručitelja iznosi 70,00 KM/h. Za usluge održavanja ulica navedeni dobavljač fakturirao je Općini u dva dijela ukupno 56.152 KM, što je za 2.000 KM više od ugovorenog iznosa. Pored ovoga, Općina je po primljenim računima od ovog dobavljača evidentirala na teret rashoda i iznos od 44.659 KM za čišćenje ulica i ostale usluge koje nisu ugovorene.

Općina treba jasnije odrediti sadržinu usluga održavanja i čišćenja puteva zavisno od kategorije, te vršiti suštinsku i računsku kontrolu fakturiranih usluga.

Uvidom u dokumentaciju utvrdili smo da se preko blagajne izvršila isplata po računu broj 50/02 u iznosu od 4.400 KM na temelju zaključenog ugovora o djelu na ime obavljanja knjigovodstvenih usluga za deset mjeseci 2002.godine. Mogućnost da se ovi poslovi obavljaju ugovorom o djelu, nije u skladu sa Zakonom o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave jer se isti reguliraju Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji općinskih organa uprave.

Preporuka menadžmentu:

- **Vršiti odabir najpovoljnijeg ponuđača kod nabave materijala i vršenje usluga u skladu sa Uredbom ... čime se osigurava transparentno i zakonito trošenje proračunskih sredstava za ove namjene.**
- **Prilikom donošenja i usvajanja Proračuna urediti način raspolaganja proračunskim sredstvima koja svojim zaključcima može angažirati Načelnik općine, u skladu sa propisima.**
- **Obračun putnih troškova vršiti prema Uredbi o naknadama za putne troškove.**
- **Pojedine vrste rashoda urediti internim pravilima kao što su troškovi reprezentacije, goriva, tekućeg održavanja i sl.**
- **Usuglasiti zaključivanje ugovora o djelu za obavljanje poslova iz nadležnosti općinske uprave i uskladiti sa zakonskim propisima.**
- **Za neizmirene obaveze po izvršenim isplatama, za ugovore o djelu i ostalih naknada, izvršiti obračun i uplatu propisanih poreza.**

4.3.3.4 Tekući grantovi

Na tekućim grantovima-potporama iskazan je iznos od 410.332 KM. Financijske transakcije iskazane na ovoj grupi rashoda obuhvataju transakcije nepovratnih davanja korisnicima proračuna za utvrđene namjene prilikom usvajanja proračuna, ali postoje financijske transakcije iskazane na ovoj grupi rashoda koje tu ne pripadaju i koje su se realizirale, a Proračunom iste nisu bile planirane.

Utvdili smo neslaganja između knjigovodstvenih podataka, i onih koji su iskazani u Iskazu o izvršenju Proračuna.

Tako, na primjer, **grantovi drugim razinama vlasti** iskazuje troškove u iznosu od 24.062 KM, a u izvještaju o izvršenju 4.463 KM, zatim **grantovi pojedincima** knjigovodstveno evidentira iznos od 103.791 KM, a u izvještaju o izvršenju proračuna iskazano je 99.009 KM, **grantovi neprofitnim organizacijama**, knjigovodstveno su evidentirane u iznosu od 191.960 KM, a u izvršenju proračuna iskazano je 226.342 KM, **subvencije javnim i privatnim poduzećima** knjigovodstveno iskazuje troškove u iznosu od 90.518 KM, a u izvršenju proračuna iznos od 80.518 KM.

Klasifikovanje financijskih transakcija na neodgovarajuće račune propisane računskim planom za proračunske korisnike, ne daju jasnu sliku izvršenja Proračuna i nije u skladu sa propisima o načinu vođenja i izvještavanja proračunskih korisnika. Financijske transakcije koje su iskazane kao dati grantovi raznim klubovima, udrugama nisu kompletirane adekvatnom dokumentacijom.

Transakcije koje su pogledane metodom uzorka ukazuju na niz nedostataka počev od samog zaprimanja i evidentiranja dokumentacije, preko ovjere ovlaštene osobe kojom se dokazuje da je roba (materijal) stvarno nabavljena, odnosno usluga izvršena, potpisa osobe za računovodstveni nadzor kao i naloga ovlaštene osobe da se izvrši plaćanje. Navodimo primjer plaćenog računa broj 40/02 za nabavku elektromaterijala u iznosu od 4.312,85 KM iz kojeg se ne može utvrditi po kom je osnovu izdat, ko je navedeni materijal poručio i zaprimio, te ko je odobrio isplatu.

Preporuka menadžmentu:

- **Donijeti pravila (procedure) za tekuće grantove, počev od planiranja Proračuna šta sve isti obuhvataju i mogu obuhvatiti, pa sve do pokretanja inicijative za korištenje istih, uz koju dokumentaciju, i uz čije odobrenje.**
- **Knjigovodstveno evidentiranje nastalih događaja u poslovanju općinske uprave usmjeravati na propisane račune čime se postiže tačnost iskazanih rashoda za pojedine namjene, što je osnov za izvještavanje Općinskog vijeća.**

4.3.3.5 Kapitalni izdaci

Uvidom u objavljeni proračun općine Kupres za 2002. godinu sredstva na ime rashoda za kapitalne izdatke nisu predviđena. Međutim, u obrascu godišnji iskaz o izvršenju proračuna za 2002. godinu (GIB) prikazano je da se na ime kapitalnih izdataka planirao iznos od 80.000 KM. Po obrazloženju odgovornih osoba doznali smo da se sredstva za ove namjene nisu trošila.

4.3.3.6 Novčana sredstva

U financijskim izvješćima sa 31.12.2002. godine iskazano je stanje novčanih sredstava u iznosu od 14.654 KM.

Revizijom je utvrđeno da navedeno stanje nije usuglašeno s pojedinačnim izvodima niti pravilno iskazano kao sredstva općine. Popis ove imovine nije izvršen sa 31.12.2002.godine ni usuglašeno knjigovodstveno stanje sa stvarnim stanjem koje se dokazuje valjanom dokumentacijom (izvodi ili ugovori sa bankom-bankama, popis gotovine u blagajni i slično)

Financijsko poslovanje Općine obavljalo se putem računa otvorenih kod više poslovnih banaka uz naglašeno korištenje gotovog novca: plaće i obustave po plaćama, isplate po ugovorima o djelu, isplate raznih rashoda čak i pravnim osobama koje imaju otvoren račun u banci te naplate raznih dadžbina od građana.

U uvjetima nepostojanja računovodstvenog nadzora ni interne kontrole, mogućnost nepravilnosti u vezi sa gotovim novcem, je značajno veća.

Ističemo gotovinske isplate za dane kosidbe u srpnju, tzv. «strljanica» za koju je u periodu od 18.07.2002. do 19.11.2002. godine isplaćeno 12.135,00 KM bez valjane kontrole namjenskog trošenja.

Blagajnički dnevnik-izvješće sastavlja se za period od 10 do 20 dana ili duže, i isti nije kontroliran.

4.3.3.7 Potraživanja

Na kratkoročnim potraživanjima u financijskim izvješćima sa 31.12.2002.godine iskazan je iznos od 11.900 KM, što se odnosi na potraživanja od djelatnika Općine na ime datih pozajmica. Prema naknadno sačinjenom ispisu od strane djelatnika Općine, stanje datih pozajmica, iznosi 16.912 KM. Tim za reviziju ne može potvrditi ni ovaj iznos zbog nesigurnih knjigovodstvenih evidencija. Davanje pozajmice nije u skladu sa Zakonom o proračunu u F BiH kao ni Zakonom o financijskom poslovanju.

4.3.3.8 Stalna sredstva

U imovini općine iskazana su stalna sredstva u iznosu od 324.743 KM, što predstavlja sadašnju vrijednost stalnih sredstava.

Revizijom ove imovine utvrđeni su brojni propusti i nepravilnosti. Propusti se odnose na neusklađivanje stvarnog i knjigovodstvenog stanja, a nepravilnosti kod evidentiranja nabavke stalnih sredstava tokom 2002. godine.

Popis imovine u izvještajnim periodom nije urađen u skladu sa propisima o računovodstvu na način kako je regulirano u Pravilniku o knjigovodstvu proračunskih korisnika.

Evidencija novonabavljenih stalnih sredstava tokom revidirane godine nije evidentirana i za taj iznos financijska izvješća ne odražavaju stvarno stanje.

Naime, svu nabavku stalnih sredstava, a radi se o nabavci kompjutera u iznosu od 981,00 KM i nabavci peći u iznosu od 1.688,00 KM knjigovodstveno je iskazano suprotno propisanom načinu iskazivanja ove imovine. Naime, stalna sredstva se evidentiraju suprotno odredbama Pravilnika o knjigovodstvu proračunskih korisnika što znači da nije zadovoljena evidencija ove imovine iz koje se može vidjeti iz čega se ista sastoji. U ovom slučaju nabavka stalnih sredstava iskazana je terećenjem troškova. Posljedica ovakvog načina evidentiranja je manje iskazana stalna sredstva za navedeni iznos od 2.669,00 KM i neevidentiranje na povećanju izvora sredstava.

Preporuka menadžmentu:

- **Popis stalnih sredstava na dan 31.12. kao i ostalih oblika imovine i obveza vršiti sukladno Uredbi o računovodstvu proračuna/budžeta u F.BiH na način uređen Pravilnikom o knjigovodstvu proračuna/budžeta u F.BiH.**
- **Značajno ojačati nadzor nad imovinom općine, usuglasiti knjigovodstveno sa stvarnim stanjem te analitičku evidenciju stalnih sredstava sa odgovarajućim kontima u glavnoj knjizi. evidentirati stalna sredstva u skladu sa propisanim načinom evidencija, sve sa ciljem zaštite imovine nabavljene iz proračunskih sredstava i točnog iskazivanja u financijskim izvješćima.**

4.3.3.9 Kratkoročne obveze i razgraničenja

Kratkoročne obveze iskazane su u iznosu 176.076 KM, a odnose se na ukalkulirane obveze prema porezima i doprinosima na plaće i iz plaća za period prosinac 2001.-rujan 2002.godine. Po usmenom obrazloženju odgovornih osoba doznali smo da ove obveze nisu izmirene u 2003. godini.

Popis obveza sa stanjem na dan 31.12.2002.godine nije vršen.

Obaveze prema djelatnicima po osnovu obračunatih, a neisplaćenih plaća sa 31.12.2002.godine nisu prikazane kao ni eventualni računi koji se odnose na 2002.godinu. Uvidom u knjigovodstvenu dokumentaciju utvrdili smo da se knjigovodstveno evidentiranje obveza po računima evidentira u momentu plaćanja, a ne u momentu nastanka obaveze, što je suprotno Uredbi o računovodstvu proračuna u F BiH. **Ne**

priznavanje rashoda u momentu nastanka već u momentu plaćanja obaveze osim što nije u skladu s propisima ne daje mogućnost da se sagleda pravo zaduženje proračuna i predvidi izmirenje tih obveza.

Računovodstvo Općine prezentiralo nam je i specifikaciju ostalih neizmirenih obveza u iznosu od 168.444 KM, koje nisu knjigovodstveno evidentirane. To potvrđuje našu konstataciju o nepouzdanosti knjigovodstva i finansijskih izvješća.

Preporuka menadžmentu

- **Evidentirati sve obveze koje su po Zakonu osnovane i dokumentirane, te ih izmiriti u narednom periodu.**

5 RAČUNOVODSTVO

Računovodstvene evidencije vode se na elektronskim medijima. Sistem evidentiranja kod stalnih sredstava, obveza i rashoda nije pouzdan jer smo tokom revizije pronašli brojne propuste u iskazivanju ovih pozicija.

Utvrđili smo, da je pogrešno vršeno evidentiranje stalnih sredstava u iznosu od 2.669 KM.

Računovodstvo nije evidentiralo obveze u momentu nastanka već u momentu plaćanja obveze.

Klasifikovanje pojedinih troškova, što se posebno odnosi na troškove plaća i pripadajućih poreza i doprinosa nepravilno je evidentirano, tako da iskazani troškovi na plaćama, obračunatim porezima i doprinosima, ne odražavaju stvarno stanje događaja.

Računovodstvo nema donesene Procedure o postupanju sa finansijskom dokumentacijom (od prijema, ovjere i nadzora do knjiženja)

Uz finansijska izvješća, sa 31.12.2002. godine, nisu urađene Zabilješke uz finansijska izvješća.

Godišnje izvješće o izvršenju Proračuna nije urađeno u skladu s planiranim pozicijama objavljenim u Službenom glasilu Općine Kupres, pa se tako teško može pratiti plan i izvršenje Proračuna.

6 ZAKLJUČAK

Provodeći reviziju finansijskih izvješća općine Kupres iskazanih sa 31.12.2002. godine, tim za reviziju uočio je značajno odsustvo primjene zakona i propisa kod iniciranja, odobravanja, evidentiranja i plaćanja finansijskih transakcija, što je razlog davanja negativnog mišljenja.

Nepravilnosti su uočene kod primjene:

- Zakona o porezu na plaće,
- Zakona o doprinosima na plaće,
- Zakona o radnim odnosima,
- Uredbe o postupku nabavke roba, uslugama i ustupanju radova ,
- Zakona o proračunima/budžetima u F.B i H,
- Uredbe o računovodstvu proračuna/budžeta u F.B iH.

Za otklanjanje uočenih nedostataka i propusta date su pojedinačne preporuke u ovome izvješću, a obveza postupanja regulirana je navedenim zakonima-propisima.

Tim za reviziju:

V. Gadžić, _____

H.Gazibegović, _____